

Et kvarter med CFD, episode 14:

Etik

Bettina: (På gaden.) Vi er på vej til Døves Kirke, hvor vi har en aftale med døvepræst Lise Lotte Kjær og en tolk. Det er sådan, at vi skal tale med Liselotte om etik, og hun har valgt at tale tegnsprog. Så derfor skal vi lige vente her på, at tolken ankommer, så vi kan gå ind i kirken sammen.

Bettina: (Indenfor) Velkommen til Et kvarter med CFD, hvor vi i dag er taget ud af huset. Vi er i Døves Kirke, hvor vi skal tale med døvepræst Lise Lotte Kjær. Så velkommen havde jeg nær sagt, men vi er jo i dit hus, så det vil jeg nu lade være op til dig – at sige velkommen.

Lise Lotte: Ja, velkommen her til Døves Kirke.

Bettina: Lise Lotte, hvad betyder etik for dig?

Lise Lotte: Etik er meget vigtigt for mig, både som menneske og som præst. Ordet etik stammer fra græsk og betyder manér eller sædvane. Men i dag handler etik egentlig om vores adfærd, hvordan vores holdning er til hinanden, og hvordan vi møder hinanden.

Det er det, etik er, og for mig er etik utrolig vigtigt. I de bibelske tekster har vi jo de ti bud, og vi har næstekærlighedens bud, men det er ikke specifikt kristent, men er egentlig regler, som er universelle, som gælder for alle mennesker. Uanset religion og politisk holdning. Det er for alle. Og jeg synes, at alle folk snakker om næstekærlighed. Kristne gør det, ja. Men også andre, og det er jo faktisk dejligt. Det er noget, vi har til fælles. Det er ikke bare for kristne alene, men for alle mennesker. Og forbindelse med etikken som universel, så bruger vi en bestemt teolog og filosof, som hedder K.E. Løgstrup.

Bettina: Ja, lad os høre lidt om, hvad du ser i den i forhold til temaet etik.

Lise Lotte: Han har skrevet og udgivet mange forskellige bøger, men en bestemt bog er meget kendt. Det er den her, som hedder Den etiske fordring. Løgstrup forklarer her om, hvad etik er. Det er ikke kun for kristne, men for alle, mener han.

Bettina: I sin bog fra 1956 beskriver K.E. Løgstrup et særligt etisk princip, noget han kalder den etiske fordring, og det er jo så i øvrigt også titlen på hans bog. Kort sagt så handler det om, at vi mennesker altid står i en relation til hinanden, og derfor også har et ansvar for hinanden.

Men hvad betyder fordring egentlig? Det er jo sådan lidt et gammeldags ord. Det betyder en slags krav eller en betingelse, altså noget, der forventes af os. Løgstrup siger, at vi som mennesker er dybt afhængige af hinanden, og den etiske fordring, det er ikke noget, vi kan vælge fra. Den er der bare. Den gælder, uanset om vi vil det eller ej.

Han udtrykker det med en sætning, der er blevet meget berømt. "Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd." Det er en smuk, men

også meget tankevækkende måde at sige, at vi hele tiden påvirker hinandens liv, og at vi har ansvar for hinandens liv.

Lise Lotte: Vi mennesker har et ansvar for hinanden. Vi har ikke det fulde ansvar for hinanden. Men han taler om det lille ansvar med den store betydning. Når man for eksempel møder et andet menneske, så er det vigtigt, hvordan ens adfærd er. Hvis man i mødet smiler til den anden, så giver det en god følelse hos den anden. Og modsat, hvis man møder en anden med ligegyldighed og bare går forbi, vil den anden måske føle det ubehageligt og skuffende.

Og hvis Løgstrups princip overføres til døveområdet, så kan vi tale om sprog. Hvis der er døve til stede, og man kommer hen og taler tegnsprog, så kommunikationen flyder, det er god etik. En god holdning at have. Og modsat, hvis man er ligeglad og begynder at bruge talesprog med andre hørende, så vil den døve føle sig skuffet eller irriteret, måske ked af det. Det er svære følelser. Og det er der, man har indflydelse på den andens liv. Det er vigtigt at huske på. Det handler om respekt, værdighed og menneskesyn.

For mig som døvepræst, så gælder det alle døve. Om det er levende eller døde, der gælder det samme for mig. Den respekt. Hvis jeg for eksempel kommer til et dødsleje, hvor personen stadigvæk ligger i sin seng. Og jeg kommer som præst, og der også er en læge til stede, så vil jeg aldrig begynde at tale til lægen. Jeg vil bruge tegnsprog af respekt for den døde person, der ligger der. For mig som præst handler det om at vise den respekt for alle.

Bettina: I CFD mener vi, at det er vigtigt at tale om etik. Det blev også meget tydeligt, da vi i 2023 evaluerede vores fagbasar Sammen er vi CFD. Det viste sig nemlig, at netop etik og dilemmaer fylder meget i vores hverdag, og det er jo ikke så mærkeligt, når vi arbejder med mennesker. Derfor har vi besluttet at sætte ekstra fokus på etik i 2025.

Vi gør det blandt andet med et etisk talkshow, hvor kolleger diskuterer dilemmaer, som medarbejdere og ledere har sendt ind til vores etiske brevkasse. Vi har et etisk rejsehold, som består af en gruppe medarbejdere og ledere, der kan komme ud på arbejdspladser og hjælpe med at belyse svære etiske spørgsmål. En etisk værktøjskasse har vi også lavet. Den ligger på vores intranet og er fyldt med redskaber, der kan hjælpe i samtaler om etik. 2025 er allerede godt i gang, og det er vi i CFD også, når det kommer til at styrke vores fælles etiske refleksion.

Bettina: Når vi har valgt at arbejde med etik på CFD, så er det jo også fordi, at vi i både det pædagogiske arbejde, men også når man arbejder med rådgivning af mennesker, som er døve eller har et høretab, somme tider står i nogle dilemmaer, som vi har brug for at tale med hinanden om. Vil du prøve at fortælle lidt om et dilemma, du har stået i, hvor du som præst var lidt i tvivl om, hvilken vej du egentlig skulle gå?

Lise Lotte: Først vil jeg sige, at jeg tænker, at tvivl er godt. Tvivl er sundt. Det betyder, at vi begynder at tænke. Og selvfølgelig er jeg nogle gange i tvivl om, hvad jeg skal gøre. Et eksempel kan være en af mine mange forskellige samtaler. Hvis jeg sidder overfor et andet menneske, så kan jeg måske være i tvivl om, hvad jeg skal spørge om. Om jeg skal spørge direkte til vedkommendes problemer, eller jeg skal vente lidt. Og hvis jeg er meget i tvivl, så vælger jeg at vente. Måske vil det være godt for personen, hvis jeg bare sagde tingene lige ud. Men jeg vælger

at være tålmodig og vente lidt i den type situation. Hvis jeg har en tvivl, så kan jeg være bange for at gå for hurtigt frem.

Etik som princip er jo generelt sådan, at der altid er forskellige muligheder indeholdt. Der er aldrig kun ét svar. Man er altid nødt til at bruge sit eget hoved og tænke selv. Mit mål er at tænke, hvad der er mest næstekærligt. Hvad er den bedste måde at gøre ting på? Bruge sin empati og se på, hvad personen har brug for. Måske har vedkommende brug for, at jeg kommer. Måske at jeg venter lidt. Det kan være, at det er for tidligt.

Og hvis jeg er i tvivl, så vil jeg vælge at være åben og spørge og prøve at opbygge en tillid. At få en fortrolighed til hinanden og få fornemmelsen af, hvad der er brug for. Hvad der er vigtigt her og nu. Jeg vil aldrig buse frem, men gå til det med en ydmyghed. Lyttende. Finde min vej. Alle mennesker laver selvfølgelig fejl indimellem. Det kan ikke undgås, men vi gør vores bedste for at opnå målet. Så godt som muligt. På en kærlig måde. Etisk.

Bettina: Så det er i virkeligheden din opfordring, hvis man står i en vanskelig situation. Hvis man tumler med et dilemma. Det er, at man skal prøve at møde det åbent og med en kærlig tilgang?

Lise Lotte: Ja, det er mit råd at prøve at være ydmyg og lyttende. Og lidt forsigtig. Ikke gå for hurtigt frem. Men langsomt fornemme sig frem til, hvordan personen har det. Tænke. Bruge sit eget hoved og sine egne kompetencer. Find ud af, hvad der er bedst her og nu. Og forsøge. Og hvis der sker fejl, så må man prøve igen.

Og nogle gange er det også godt at sige undskyld. Det er ikke farligt at sige undskyld. Det er jo vigtigt at huske på, at der altid er flere muligheder. Der er ikke kun én bestemt vej, man skal følge, men en bred vifte af muligheder, såman er nødt til selv at tænke.

Bettina: Ser du en helt konkret etik, som man kan koble op på kristendom?

Lise Lotte: For mig er det vigtigt at sige, at vi mennesker er lige. Kristne er ikke over andre, men vi er alle lige. Det betyder, at der ikke er en særlig etik. Selvfølgelig læser vi teksterne i Bibelen, men det er helt universelt. Alle mennesker er lige. Hvis der var en særlig kristen etik, kunne man hævde sig og sige, at vores etik er bedre end andres. Og det passer ikke. Etisk er det vigtigt: Vi er ens. Vi er alle lige.

Bettina: (På gaden) Så har vi forladt Døves Kirke og er trådt ud i det pulserende Frederiksberg. Døves Kirke ligger på Falkoner Allé og er en del af Folkekirken. Men den henvender sig særligt til mennesker, der er døve eller har et høretab. Bygningen er fra 1904. Den er tegnet af arkitekten Emil Jørgensen, og den er opført i røde mursten i nationalromantisk stil. Den er virkelig et besøg værd. Det var alt for denne udgave af Et kvarter med CFD.

Vi håber, at du lytter med igen næste gang. Du kan finde vores podcast der, hvor du normalt hører podcast. Og ellers kan du følge med på vores Facebook-side og hjemmeside, hvor vi lægger alle episoder op. Og hvis du kunne lide det, du hørte, så er det vel egentlig bare at sige det til alle dem, du møder. Alle andre, der kunne være interesseret. Vi høres ved.